

Za kraj valja istaknuti izvanredne fotografije, za ovu priliku presnimljene i tako sačuvane od daljnjeg propadanja. Neke su od njih nastale u prošlom stoljeću, uskoro pretprošleme, i imaju jednaku vrijednost, ako ne i veću, od samih tekstova.

Tea ŠKOKIĆ

Hrvatske čipke — nova istraživanja, Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa, Lepoglava, 25.-27. rujna 1998., ur. Tihana Petrović, Turistička zajednica grada Lepoglave, Lepoglava 1999., 129 str.

Ova je knjiga zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa koji se pod istim nazivom održao u okviru Drugoga međunarodnog festivala čipke, koji je pak održan u Lepoglavi od 25. do 27. rujna 1998. godine. Naravno, radovi sa skupa naknadno su prilagođeni za objavljivanje.

Sadržaj zbornika je tako koncipiran da ga dijeli u nekoliko tematskih cjelina, međusobno povezanih logičnim slijedom.

Započinje se povijesnim slikama, tj. kronološkim pregledima razvoja čipkarstva u pojedinim područjima Hrvatske, s čime se povezuju opisi života i rada osobito istaknutih osoba iz povijesti čipkarstva, njegova razvoja i promicanja. Ljerka Albus napisala je prilog *Zbirka Danice Brossler u Gradskom muzeju* (u Varaždinu, op.p.), a čak su dvije autorice posvetile svoje priloge Zlati Šufflay. Božena Filipan napisala je prilog *Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru — djelovanje Zlate pl. Šufflay u Varaždinskim Toplicama i za njih*, a Tihana Petrović *Zlata Šufflay — istraživač lepoglavskog čipkarstva*. Dva priloga obrađuju zastupljenost čipkarstva u školama, tj. nastavnim programima u 19. i prvoj polovici 20. stoljeća. Nevenka Bezić-Božanić autorica je teksta *Čipkarstvo u splitskoj Obrtničkoj školi*, a Vesna Rapo *Čipka u pučkim školama 19. i početka 20. stoljeća*.

U drugoj su tematskoj cjelini objavljeni vrlo zanimljivi prilozi o povezanosti čipkarstva i mikro-ekonomije, jer upućuju kako je ova tradicijska rukotvorska vještina kao dopunski izvor zarade novčano potpomagala pojedine obitelji, a na neki način utjecala na razvoj tzv. kućne radinosti u cijelome lepoglavskom kraju. To su prilozi Suzane Leček *Lepoglavska čipka u životu seljačke obitelji* i Eduarda Kušena *Gospodarski aspekti kućne radinosti i čipkarstva u Lepoglavi*.

Posebnu tematsku cjelinu čine prilozi koji obrađuju suvremenu problematiku vezanu uz čipkarstvo, kao što je prezentacija čipke u muzeju i/ili drugim prigodnim izložbenim prostorima, povezanost čipkarstva, muzeologije i kulturnoga turizma te suvremena edukacija čipkarica. To su prilozi Ive Maroevića *Prikaz čipke i čipkarstva u muzeju*, Vjere Bonifačić *O čipkarstvu, suvremenoj muzeologiji i razvoju kulturnog turizma* i Nede Oros *Program osposobljavanja za zanimanje čipkarica u šk. god. 1997/98* (odnosi se na otok Pag).

Napokon, tri slovenske autorice prilažu radove o čipkarstvu u Sloveniji. Tadeja Primožič *Čipkarstvo na žirovskom području*, a Dragica Boškin i Metka Tratnik *Čipkarska škola u Idriji — Slovenija*.

Ovaj je zbornik, dakle, tematski fokusiran na čipkarstvo, tu iznimnu rukotvorsku vještinu i sagledava je s različitih aspekata: s povijesno-kulturološkoga kao segmenta tradicijske kulture dovedena do simbola lokalnoga, pa i širega — regionalnog identiteta; društveno-gopodarskoga jer se prate društveni slojevi koji izrađuju čipku, od nje žive i oni koji je rabe; razvojnoga (kulturni turizam); muzeološkoga (prezentacija) i pedagoškoga (edukacija).

Budući da je čipkarstvo, kako je u svome tekstu istakla jedna od autorica (T. Petrović) stručno i znanstveno nedovoljno istraženo i istraživano, na što upućuje i postojeća doista skromna literatura kao i njezina neusustavljenost, ovaj je zbornik radova (kao rezultat

stručno-znanstvenoga skupa a slijedom toga i međunarodnoga festivala čipke) svojim interdisciplinarnim pristupom konkretan doprinos da: "... čipka, ta delikatna tekstilna tvorevina koja je sasvim osebujan izraz ljudske kreativnosti i čipkarstvo koje nam tijekom povijesti jednako govori o životnoj bijedi koliko i o životnoj raskoši", dobije "svoj pravi smisao tek ako ih suvremenom i stručnom muzejskom koncepcijom smisleno uključimo u suvremeno razumijevanje prošlosti i možda još važnije, u zajedničku viziju budućnosti" (V. Bonifačić).

Ali ne samo to. Naime, budući da su priloge ovoga zbornika pisali autori koji se čipkarstvom sa stajališta svojih struka (etnologija, povijest, povijest umjetnosti, muzeologija, pedagogija i sl.) bave već niz godina i vrlo dobro poznaju i razumiju problematiku kojom se bave, za pretpostaviti je da će zbornik i u navedenim strukama i izvan njih popuniti barem dijelom prazninu koja se osjeća na području istraživanja čipkarstva.

Jadranka GRBIĆ

Pod općim nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska-Europa", Institut za migracije i narodnosti iz Zagreba započeo je organizirati stručno-znanstvene rasprave — okrugle stolove — na kojima okuplja niz hrvatskih znanstvenika koji se bave istraživanjem etničnosti. Rasprave se na okruglim stolovima odvijaju unutar nekoliko zasebnih cjelina, tj. sekcija. U ovoj se knjizi nalaze tekstovi (studije, rasprave, istraživanja) s Drugoga okrugloga stola pod nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska-Europa" održanoga 20. ožujka 1999. godine, sekcija: "Etničnost i povijest". Tekstovi su, naravno, nakon okrugloga stola prilagođeni za objavljivanje. Skupljeni su tako da sadržaj knjige dijele u tri poglavlja: *Uvodnici, Rasprave, Primjeri*.

Etničnost i povijest, prir. Emil Heršak, Institut za migracije i narodnosti - Naklada Jesenski i Turk - - Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb 1999., 213 str.

Svim je tekstovima tema etničnost u povijesnoj perspektivi, odnosno povijesni razvitak etničkih pojava, uključujući i raspravu o vremenu i povijesnim uvjetima nastanka nacija; većina je priloga, djelomično ili potpuno, usredotočena na hrvatski povijesni sklop.

U prvome se dijelu *Uvodnici* nalaze prilozi Nevena Budaka *Etničnost i povijest* i Emila Heršaka *Etničnost u povijesti*. Radi se o doradenim oblicima dvaju uvodnika s kojima je na okruglome stolu započela rasprava o etničnosti i povijesti.

U *Raspravama* su doista tekstovi široka opsega: od Nikole Dugandžije *Mitski pristup etničkoj i nacionalnoj zbilji*, Petra Korunića *Porijeklo, integracija i budućnost nacije*, Brune Kuntić-Makvić *Populacija i kontinuitet pri smjeni civilizacija*, Ive Rendića-Miočevića *Slovo o hrvatskoj matrix* te Nikše Stančića *Etničnost na hrvatskom prostoru u XIX stoljeću: od etničke zajednice, plemićkog naroda i pokrajinskih partikularizama do hrvatske nacije*.

Treći dio, *Primjeri*, donosi tri priloga, rezultate konkretnih empirijskih istraživanja i znanstvenih pogleda i analiza. Sandi Blagonić je istraživao povijesno-etničke odnose u Istri i priložio *Umnažanje granica*, Sanja Lazanin, analizirajući Hildburghausenov povijesni prikaz Karlovačkoga i Varaždinskoga generalata *Jedno viđenje hrvatske povijesti i narodnosti krajem XVIII. stoljeća*, a Zoran Velagić je, baveći se razvojem hrvatskoga etnonima, priložio *Slavni, uljudni i krasni ilirički jezik*.

Iako su autori uglavnom povjesničari stručnjaci su i iz srodnih znanosti i znanstvenih disciplina, primjerice etnologije arheologije, klasične filologije, filozofije, pa ne čudi što